

Oponentský posudek

Jan Krampera: *Filmový divák a filmová kultura ve Velvarech*.
Bakalářská práce. Praha: KFS FF UK 2019.

Jeden z nejlepších českých historiků posledních dekád, před několika lety zesnulý Josef Petráň vydal na stará kolena útlou knížku nazvanou *Příběh Ouběnic*. Ouběnice jsou malá víska nedaleko Čapího hnízda u Olbramovic, pár stavení poházených bez ladu a skladu po svažité stráni, ani pořádnou návěs to nemá, leč právě tam se zmíněný autor narodil. Svému rodišti věnoval Petráň skvělou mikrohistorickou studii, v níž sledoval až do konce 19. století, jak se v průběhu staletí projevovaly v této malé vsi velké dějinné pohyby. Po mimořádném ohlasu knížky vyšlo její trojnásob obsáhlé pokračování o století dvacátém. Nejmenovalo se „Ouběnice ve dvacátém století“, jak by snad někdo mohl očekávat, nýbrž příznačně *Dvacáté století v Ouběnicích* s podtitulem *Zánik tradičního venkova*.

Při četbě bakalářské práce Jana Krampery o velvarském kině mi Petráňova knížka vytanula na mysli jako její dokonalý protipól v přístupu k regionálnímu tématu. Staří jezuité by jistě nad Kramperovou historií jednoho kina radostně parafrázovali své oblíbené rčení: „Co nad Velvary jest, od ďábla jest.“ Tak totiž celý text působí. Pro Kramperu neexistují žádné jiné celky, jichž by mohly být Velvary se svým kinem součástí, než hranice obce. Existenci kina považuje za odvěkou samozřejmost a jeho zánik v roce 1999 za politováníhodný důsledek porevolučního nezájmu z pohodlnělého velvarského diváctva. Žádná reflexe, že se třeba v posledních čtyřiceti padesáti letech mění situace kina obecně, že jeho funkce dílem přejímají jiná média, že pokles návštěvnosti je proces sledovatelný v Československu prakticky od poloviny šedesátých let, kdy proto začíná pozvolný úbytek kin (rozuměj: jejich zavíráním, tj. rušením, jak jinak, že?). Dění ve Velvarech je součástí širokého dějinného toku, a kdyby jej autor náležitě vnímal, mohl by možná namísto lkaní po zaniklém kině interpretačně zcela otočit a říct: „Podívejte se, jací my jsme to ve Velvarech frajeři. Dokázali jsme v třítisícové obci udržet samostatné kino až do konce devadesátých let. Kde jinde to dokázali?“

Vůbec nežertuji. Osud velvarského kina je něčím rozhodně pozoruhodný, jen to autor nevidí. Šlo o kino sokolské, které zahájilo svou činnost (v tělocvičně) v roce 1924, v roce 1940 se pak přesunulo do vlastní nové budovy. Autor si klade otázku, proč bylo vybudováno tak pozdě? Odpověď je jednoduchá – protože ho ve skutečnosti nepotřebovali, už ho přece měli. Správná otázka měla znít: proč vůbec samostatná budova pro kino vznikla? Není to

neuvěřitelný luxus postavit jednoúčelovou budovu s využitím jen pro tři dny v týdnu, kdy se v ní promítalo? Větší divácký potenciál totiž městečko Velvary prostě nemělo. Kdyby autor vysunul z Velvar periskop a trochu se porozhlédl po přespolní praxi v českých zemích, třeba by zjistil, že se tím Velvarští vydali velmi nestandardní cestou. Pokud vím (ale netvrdím to jako něco ověřeného), standardní strategie sokolských jednot v menších obcích bylo zřízení kina jako součásti víceúčelového objektu, což mělo zejména dopad na architektonické řešení sálu, kde kupříkladu nemohlo být svažitě hlediště. A Velvary jsou tak malé a z pohledu prvorepublikového ministerstva vnitra tak zanedbatelné, že v nich směl kino provozovat i licencionář-jednotlivec, nikoliv jen korporace.

Janu Kramperovi jako by ani nedocházelo, co vlastně znamenalo pro kina zestátnění kinematografie a co po Benešově dekretu č. 50/1945 zažívala až do února 1948 sokolská kina, co pro kinofikaci ČSR dělal státní film jako instituce a co to znamenalo, když byla kina v roce 1957 státnímu filmu odňata a převedena do správy národních výborů neboli obcí. Teprve pak k nám začnou promlouvat jeho zdánlivě bizarní detaily o inovacích technického vybavení či nové střešní krytině na budově kina. Kdo byl vlastně po roce 1957 vlastníkem velvarského kina? Obec, nebo krajský filmový podnik? Kde měl svého nadřízeného vedoucí velvarského kina? Na národním výboru ve Velvarech, nebo ve Středočeském filmovém podniku v Praze?

Právě proto, že nevnímá vnější svět, podcenil autor možná archivy centrálních institucí, v tomto případě zejména archiv samotného Sokola, ale i ministerstva vnitra, které vydávalo a obnovovalo kinolicence. Postrádal jsem rovněž historická regionální periodika, kde by se možná dala najít inzerce velvarského kina a také periodika sokolská. V literatuře mně chyběla Havelkova hospodářství, z nichž by se autor dovítí, že výši vstupného v letech 1945 – 1989 neurčovalo vedení každého kina, nýbrž bylo stanovováno centrálně. Ze studií Aleše Danielise by se dozvěděl vše pro sebe podstatné o distribuční praxi v osmdesátých a devadesátých letech, úděl sokolských biografů v letech 1945 – 1948 zpracoval Šimon Eismann, metodologické zarámování pak nabízela studie Lucie Česálkové *Ticho pod lipami. Venkovské publikum 50. a 60. let* ze sborníku *Kultura a totalita IV. Každodennost*.

Je toho vlastně opravdu hodně k vytýkání a už to utnu, protože by to nebralo konce. Jestliže jsem přesto všechno ochoten na tuto bakalářskou práci kývnout, pak jen proto, že je přece jen postavena zcela na základním výzkumu, třebaže neúplném a nedostatečně vyhodnoceném. V tom je Kramperova práce vzdor všemu zcela původní (přeskočme ten někde opsaný průvodcovský úvod) a přínosná, neboť při autorově empiričnosti obsahuje řadu detailů, jež – zahlédnuty poučeným zrakem – okamžitě nabývají na ceně. Škoda, že to autorovi není dopřáno.

Sice s jistým sebezapřením, ale přece jen tedy **doporučuji** bakalářskou práci Jana Krampery k obhajobě a navrhuji známku **dobře**.

Chýnov 31. 8. 2019

Prof. PhDr. Ivan Klimeš